

ქართული
საბჭოთაო
საქართველო

გაზეთის ფანი

გაზეთი: ერთი წლით — ექვსი მან., ნახევარი წლით — სამი მან., სამი თვით — ერთი მან. და ხუთმეტო შაური, ერთი თვით — სამი აბაზი.

წერილები ამ აღრესით უნდა გამოგზავნონ: ВЪ Тифлисѣ, въ редакцію газеты „ДРОБНА“.

საქართველო
საბჭოთაო
საქართველო
თფილისში: გაზეთის „დროების“ კანტორაში.
ქუთაისში: ანტ. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.
გაზეთი შემდგომ აღრესით უნდა დაიბაროს: ВЪ Тифлисѣ, въ конторѣ газеты „ДРОБНА“.

რედაქცია: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზე, სოლომონ მირიანოვის სახლებში.

კანტორა: ივანოვის ბიბლიოთეკაში, სასახლის მეიდანზე, შაბუროვის სახლებში.

შ ი ნ ა რ ს ი:

საქართველო: სამსახური სამსახური-სათვის — წერილი ამბები — დროების კორრესპონდენცია: იმერეთის ეპარხიის სასაღვდლოების კრილიოზა ქ. მუთაისში — რუსეთი: წერილი ამბები — უცხო ქვეყნები: საფრანგეთი — ნარევი — საქართველოს ცხოვრებებიდან: მართალი დღეობა.

შელტონი: მზაფრის შენიშვნები, ი. ბ. რაძისა.

გოლიზს ვიხდით მკითხველგანთან, რომ მსოფლიო მართლად დაგვიფიქრანდა.

სამსახური სამსახურისათვის

(მძღვის „თფილისის მოამბეს“)

იცი, მკითხველო, რას გაუწიწმარტებია „თფილისის მოამბის“ რედაქციას? იმას, რამაც ქაჩალი. მაჩალს ჰკითხეს: ვინ უფრო გძულსო? მან ჰსთქვა: ვინც თავი დამბანა. „თფილისის მოამბემ“ სწორედ ისე მოგვეყრო ჩვენ, როგორც ქაჩალი თავის დამბანს. „თფილისის მოამბეს“ ერთი კეთილი რჩევა მივეცით, გინდოდა, რომ ის სასხლტომი გზისაგან აგვეცილებია. მაგრამ „ბებრუსულმა“ რედაქციამ იუკადრისა „ყმაწვილური“ რედაქციის რჩევა და სხვა რომ ვეღარაფერი მოახერხა, უწინდელს „დროების“ რედაქციას შესჩივლა. უნდა გაიგოთ კარგად, რა გამწარებით შეჰძალადებს უწინდელს „დროების“ რედაქციას და იმის მუდამ თანამშრომელებს!

„შემდეგი სტრუქტურებით ჩვენ გვსურს დაგვანათ „დროების“ ხელმძღვანელებს, თუ რა მიუტყვევებელი შეცდომა იყო მათის მხრივ, რომ სუფიელანი ერთად გაუმზავრენ და გაზეთი ყმაწვილური მწერლების ხელში ჩააგდეს.“

არ გვეგონოს, მკითხველო, რომ ეგ მწუხარება „დროებისადმი“ გულ-მტკივნეულობას დაებადებინოს. ჩვენში ხშირად იციან მებატონეთ კარის კაცებმა, როცა სადილათ ან ეახშმათ ზიანს; „ბიჭო, ბატონს ღვინო მიართვიო!“ ამას რომ სუფრაზედ მსხლამი იტყვის, მაშინ უნდა იფიქრო, რომ თვითონ იმას სურს ყურმნის ცრემლის გადაყლაპვა, თორემ ბატონს რომ უიმისო-თაც ღვინო არ მოაკლდება, ეს ძალიან კარგათ იცის ერთგულმა მსხლემელმა. აეგვარია „თფილისის მოამბის“ გულმტკივნეულობაც: იმან ძალიან კარგად იცის, რომ „დროების“ ხელმძღვანელებს კალმისაგან „მოამბეს“ ყოველთვის უფრო ბევრი რგებია, ვინც „დროებს“. ხელმძღვანელები რომ ეხლა აქ ყოფილიყვნენ, „თფილისის მოამბემ“ ისე არ დაეცემოდა, რომ წერილმანებს გამოსდგომოდა და ამ წერილმანების ღვენიგამო სასხლტომ ნახრახ გზაზე დამდგარიყო. აი ეს საფრხეში ჩაყარდა სწყინს „მოამბეს“ და იმიტომ შესდგომია გოდებას; ვითომც „დროების“ სიბრაულეთით, და აყვედრის „დროების“ ხელმძღვანელებს, რათ გაიქციეთ და გაზეთი ყმაწვილურ მწერლებს რათ ჩაუგდეთ ხელშიო.

მაგრამ „მოამბემ“ რომ საკუთარი თავისადმი სიბრაულეთი „დროებისადმი“ სიბრაულეთად დაგვანახა, ეს არ უნდა გავფიქროდეს; ამიტომ რომ კამელიაში მოუხერხებელი

მართა ჩვენ ვართ, თორემ „მოამბეს“ რათ გაუჭირდება მარსის ველზედ ყოფნა და სამოქალაქო ცრემლების ღვრა! ან სამოქალაქო ფორუმზედ ღგომა და თავის მემამულეებზედ გამხდრებ-გამომხდრება! ან თავისუფალი აზრებით საგარეთო ყოყორება და საშინაოთ კი კიბოსებური ბორღღვა! ჩვენ ვართ მართა ისეთი გულწრფელი, რომ შეურცხვენელად შეგვიძლია ესთქვათ: „კომედიაში როლი ვერ ავასრულებთ“, თორემ „მოამბემ“ ამას არ იკადრებს.

ძლიერ მასაწონია, რომ ეს მოხერხებული რაინდი, რომელმანაც ასე წინდაუხედველად გადმოგვიხეია მამებსა და შეილებს შუა ჩხუბისა და დავიდარბის ატების სურვილი, რომელმანაც ასეთი კომიკურის გულმტკივნეულობა გამოაჩინა ჩვენზედ, თავისებურს ლოლიკას არ ჰკარგავს და ჩვენის ნაწყრის შინაარსს სულ სხვა სახით აჩვენებს საზოგადოებას.

ჩვენ იმას ვამბობდით, „რომ მოამბეს, ისე გამოუთქვამს თავისი აზრი, თითქო ის ყოველად უტოდველი იყოს და ჩვენ კი მამებსა და შეილებს შუა სიძულილის მოსურნე. ამითი „მოამბემ“ ნაძრახ გზაზედ დამდგარა, ან აბირებს დადგომას და ჩვენ ვურჩევთ, რომ აქედამ გადახვივოს, თორემ დამაშაკობამდის დიდი გზა არ არისო.

„თფილისის მოამბემ“ სცელის ამ აზრს და ამბობს, ვითომც ჩვენ ნაძრახ გზაზედ „მოამბის“ მხრით ჩვენი „იმერული“ ენის ყურყუტი და იმაში შეცდომის ძებნა ჩაგვეფალოს და ამ გზიდან გადადგომას ვურჩევდეთ. სწორედ ბებრუსუნა მოამბეს უნდა ეკადრებია ამ გვარი სიქციელი და არა „თფილისის მოამბეს“!

სასაცილო ის არის, რომ ჩვენს მოპირდაპირე სტატიაში „მოამბის“ რედაქციამ თვითონვე თავის ხელით მოიხვია ის, რამაც ის ასე საშინლად დააფთხო თავადა პირველად: იმისთანა ლიბერალობაზედ პრეტენზიის მექონი, როგორც „თფილისის მოამბე“ და ნორმალურ მდგომარეობაში მყოფი კაცი, არასოდეს არ იტყოდა, რასაც მოსწავლე ყმაწვილებზედ „მოამბის“ № 89 ამბობს. შეუნდოს უფალმა!

აი რანაირად მოიქცა „მოამბემ“ თვითონ იმისგან შეთხზულის შიშის გამო და რა და რა წამოისროლა!

რაც შეეხება თვითონ „დროებს“ „ყმაწვილური“ დროებითი რედაქციის ხელში, „ბებრუსული“ „მოამბემ“ აი რასა სწყრს: „ჩვენ არა გვაქვს არც საშუალება და არც დრო, რომ „დროებს“ ყველა უმეცრება ვამხილოთ, რაც იმის ნომრებში არისო!“ ამაზედ უფრო მართალი მის ღღეში არაფერი უთაქვამს „თფილისის მოამბეს“: უმეცრების სამხელად ჯერ, რასაკვირველია, საჭიროა თავი და მერმე მეცნიერება, რომელთ ქონება თუ უქონელობა „მოამბემ“ თავის არსებობით დაგვანახა. უძროობაზედ ამას ვიტყვი: ჩვენ გვეგონია, რომ თუ „მოამბის“ რედაქცია მოკლილი არ იყოს, ნომრებს მართა გადმობეჭდილის, სხვებისაგან დაწერილი მოწინავე სტატიებით და დაუბოლოებელი სამსაჯულო პროცესებით როგორ გაავსებდა.

წერილი ამბები

—სამასწავლებლო მზარის მზრუნველის ანგარიში გეაცნობებს, რომ თფილისის გუბერ-

თავისუფლება ფიქრთა და აზრთათვის მხოლოდ აქ არის...

ღილი კაცის ვახშობა იქნებოდა, როცა შინ მივედი; მაშინვე დავწეკი და დავიძინე. მერე დღეს გადავავლე თუ არა თვალი ჩვენი სოფლის გლეხ-კაცების ცხოვრებას უნებლად აღმოამხდნენ გულიდამ ეს რუსის პოეტის სიტყვები: „Гдѣ народъ, тамъ и стонъ!“

×

ღღე ღღეზედ, თვე თვეზედ და წელიწადი, წელიწადზედ მიზიან, ყველა იცვლება დღემიწის ზურგზედ, ყველა აუფჯობებს, ასუთავებს და აუქიხებს თავის ცხოვრებას და ჩვენი გლეხ-კაცის ცხოვრება კი ისევ ისე უცვლელი, გაუფჯობებსებელი და გაუსუფთავებელი რჩება; იმის მაგივრად, რომ ჩვენმა გლეგმა კაცმა მოიშოროს ვალები და ვახშები, დაახწიოს სომხების და ურიების მონების, უღელს თავი, ის, დროს განმანელობით, უფრო და უფრო უმატებს ვალს, უფრო და უფრო უმონავდება თავის გარემოებებს, ბოლოს გლეხ-კაცის საქმე მიდის იქამდინ, რომ იმას ვალში და ვახშში ეყიდება მიწა-წყალი და რჩება დალტაკებულნი, ამ ნაირ მდგომარეობაშია არა მართა მოარის უწვდის გლეხ-კაცობა, არამედ მთლად საქართველოსი, და განსაკუთრებით უფრო საწყურხარო და სატირალ მდგომარეობაშია შიზიყის მხარე, რომლის სიღარიბემ და სილტაკემ, როგორც იცის მკითხველმა წარსული წლების „დროების“ ნომრებიდამ, იქამდინ მიახწია, რომ გლეხები ანებებდნენ თავს თავიანთ მამა-პაპის სისხლით და ოფლით მიარწყულს მიწა-წყალს და მიდიოდნენ სხვა უწვდებში საზარდოს მოსაპოვებლად.

შელტონი

გზაგარის შენიშვნები.

„მიბერტყავ მტვერსა ჩემის ფეხებიდამ!“ ამ სიტყვებით გამოვეთხოვე ქალაქს თფილისს და რკინის გზით გამოვეგზავრე მოარის უწვდისკენ.

ქასპის სტანციაზედ, იმ ეგონში, სადაც მე ვიყავ, შემოვიდა ერთი ყმაწვილი კაცი, რომელიც კარგა ხანია არ მენახა. ის მიღირად იყო მოართული, ხელეებზედ მწვანე ფერჩატკები ეცვა და ფეხთ მოვლეარე ლაკიროვანი პოლსაპო შეებო.

იმან გამამიწოდა ხელი ჩამოსართმეველად და ღმილით მითხრა:

— მს, რა მიხარია, რომ თქვენა გხედავთ!

მე იმას დაკვირვებით დაეაქცერდი.

— მერ მიცნობ? — მერა.

აქ იმან თავის სახელი და გვარი მითხრა.

— ჰო, ახლა კი გიცანით. თუ თქვენ არ გამამცნაურებოდით მე, სწორედ მოგახსენოთ, ვერ გიცნობდით. სულ გამოცვილილხართ. ახლა გთხოვთ ვიკითხო: რათ გავგენარდათ ჩემი ნახვა?

— როგორ არ გამეხარდა კაცო! მე დამარწმუნეს, რომ ვითომ თქვენ და ზოგიერთა სხვები ციხეში დაგიჭირესთ.

— ციხეში რათ დამიჭირდნენ, კაცი არ მამიკლავს და ქურდობა არ მიქნია...

აქ ცოტა დაფიქრდა ჩემი მოსაუბრე ყმაწვილი კაცი და შემდეგ მკითხა:

— ჩვენს ლიტერატურაში რალა ამბავია? ძალიან კი ეკითხება ჩვენი ლიტერატურის ამბავი! იმან მთელი თავის სემინარიის ცხოვრება ისე გაატარა, რომ ორი წიგნი არ წაუკითხავს არც ქართული და არც რუსული და სამსახური კი კარგი უმოგინა... მაგრამ თავის სახელმძღვანელოებისა არც კი იცოდა, თუ სხვა წიგნებაც იყვნენ საღმე. აი მოკლეთამ ყმაწვილის სემინარიაში ცხოვრება: სადილის მირთმევა, სადილთ უკან ძილი, ძილს უკან ბაღში გასეირნება, სეირნის უკან ვახშამი, ვახშამის უკან კიდევ ძილი, დლით შეიდ საათზე აღგომა, კლასებში შესვლა, კლასების უკან კიდევ სადილი და სხვანია. ასეთი იყო ამ ყმაწვილი კაცის ცხოვრება და ერთი პირველი შეგირდთაგანი კი იყო.

— რა დღი ლიტერატურა ჩვენა გვაქვს, რომ თვალყური ვერ გიდევნებია. მითი გავითილა არა გვაქვს, მაგდენი ჯამაგირი გქონია, გამოიწყრე და გაიგებთ რაც ანბავია ლიტერატურაში.

— მაგას მხოლოდ ეხლა ბძანებთ; აბა ცხოვრების გემო გაიგეთ, მაშინ გნახავთ, რალც ვახშებებს გამოიწყრთ. მართალია ბევრი ჯამაგირი მაქვს, მაგრამ ეს ჯამაგირი არც კი მყოფნის, ათასი პატრონი ჰყავს: ტყაბრები, ბაღები, ვეჩერები და სხვა ათას-ნაირი შექცევანი.

×

ამ ჯიბის გამათხლებელ ადგილებს მითვლიდა ყმაწვილი კაცი, რომ მოარს მივედით. აქ ერთმანერთს გამოვიფთხოვეთ. მე, რადგანაც მოარს ზეით ოც და ხეთი, თუ ექვსი ვერსი კიდევ მქონდა ფეხით გასავლელი, ამისთვის ბევრი აღარ დავიგვიანე, ავიღე

ჩემი ბოლი და გაუდეკი გზასა. კარგად დაღამებული იქნებოდა, რომ ჩვენი სოფლის მდინარის ლიხვის ნაპირას მივედი. აქ ცოტა ხანს დავეჯექ დასასვენებლად. მშვენიერი თბილი და ნათელი ღამე იყო, მთლად მინდორში ისეთი სუნელება იყო, რომ მე გონა საღმე ხელოვნურად გაკეთებულის ბალის ყვაილებში გზივარ მეთქი... აქედან ცაზედ უხვად გამოაჭრთენ ვარსკვლავნი; ხშიადივით რგველი მთვარეც ამოციმიკმდა მთის იქილამ და თავის ვერცხლებრივი ნათელი მოჰფინა მინდორთა, მდელითა, ტყეთა და ჩემ წინ მკვირცხლად მობრუნალ ლიხვის. ზეირთნი მისნი ბრწყინვალედნენ მთვარის ნათელზედ და ისეთის სისწრაფით და სიმალით მიბრუნდნენ და მისდევდნენ ერთი ერთმანერთს უკან, რომ თითქოს გაჯიბრებულები არიან და უნდათ ერთმანერთს წინ გაუსწრონო... მს, ლიხვი, ლიხვი! ჩვენი ცხოვრებაც რომ აგრე შენსაივით მკვირცხლათა რბოდეს, დელოდეს და ჰქუხდეს, მაშინ ის ხომ ასე ზანტა კამეჩაივით გაჩერებული, უფერული და დამყაყებული არ იქნებოდა!... სიჩუმე და სიმყუდროე იყო ჩემს გარემოში, ისეთი სიჩუმე თითქოს ქვეყანაზედ სულიერი არსება აღარა სცხოვრებულა, არც ნიაგი მოსისინებდა არ საილამ და არც ფოთოლოთ შრიალი ისმოდა... მხოლოდ ხანდისხან, შორს საღდაც მთის ძირში, გავარდებოდა თოფი და ამის ხმას მთლად მთა და ბარი ბანს მისცემდა ხოლმე... მერე კი, პატარა ხანს უკან, ისევ ისეთი სიმყუდროე და სიჩუმე მოიცივრდა ხოლმე ქვეყანას, რომ „თითქოს იმისი ძარღვის ცემა იყოს შემდგარი“... ღიღანს ვიჯექი ბაბაყულისაივით მართკა ამ წყლის პირზედ და ათასნაირი აზრები და ფიქრები იბადებოდნენ ჩემს თავში.

ნის ოცდა ოთხს სასოფლო შოკოლადი მხოლოდ ხუთას ოთხმოცდა თერთმეტი მოსწავლე არისო. მას თითო შოკოლად ოც-ოცი მოსწავლე მოდის. ეს ანგარიში ცხადად გეჩვენებს, თუ რა ღარიბი ეყოფილვართ ჯერ ჩვენ შოკოლებითა და მოსწავლე ყმა-წვილებით.

ამას გარდა ესევე ანგარიში გეცნობებს, რომ ახლად დაწესებულის ეკსპანენების გამო მუთისის გიმნაზიაში წელს მარტო ერთს მოწავეს დაუტერია ჯეროვანი ეკსპანენი, რომელიც მადისს უნივერსიტეტში შესულა

— 16 სექტემბერს აკურთხეს მთილისის საქალბო პროვიზიონისათვის ახლად აშენებული სახლი, რომელშიაც სწავლება ოკტომბერში დაიწყება, როგორც ამბობენ.

— სიღნაღის მახლობლად მდებარე სოფელს საქობოს, რომელშიაც ექვსასი კომლი მცხოვრები იქნება, როგორც გვწერენ, წელს დიდი უბედურება დამართია: იქაური წყაროები დამშრალა და მცხოვრებლები იძულებული არიან, წყალი სიღნაღიდან და ნინო წმინდის მონასტრიდან ზიდონ, ოთხი თუ ხუთი ყურტის სიშორეზედ.

— ზაგეთის „მშაკის“ № 37-ში დაბეჭდილია პატარა შენიშვნა იმ ჩვენის სტატიის გამო, რომელიც „მშაკის“ წინააღმდეგ წინააღმდეგ „დროების“ ნომერში იყო.

„მშაკი“ ამბობს, ვითომც ჩვენ ჩვენის მიმართულებისაგან გარდაგვებინა და მებატონების ექილობას შეესდგომოდით. მთუ ჩვენ მთილისის აზნაურების საადგილ-მაიულო ბანკს იმ გვარის თვლით არ ეუცქერთ, როგორითაც „მშაკი“, და ეს მიანიხი „მშაკს“ თავდაზნაურობის ექილობათ, მაშინ რა სახელითაც უნდადეს პატივცემულს „მშაკის“ რედაქციას იმ სახელით მო-

გენათლოს. მაგრამ ჩვენ გვგონია, რომ თავდაზნაურობის ერთი რომელიმე თვისების და ან ერთი რომელიმე საქმის მოწონება სრულიად არ არის თავდაზნაურობის ქომავლობა ან ექილობა. მაგრამ ამანდ სიტყვის გარეშე ჩვენ ეხლა არ გვსურს, რადგანაც „მშაკი“ ჩვენი სტატიის პასუხს გვპირდება, და იმას ეუცდით, რომ ერთჯერ სამუდამოთ პასუხი მივსცით ჩვენის ბრალდებისთვის.

— ჩვენ მივიღეთ ერთი პაწაწა ქალაღის ნახევი, რომელზედაც რამდენიმე თათრული სიტყვა სწერია, და რომელსაც, როგორც გვიამბებს, დიდი მნიშვნელობა აქვს თფილისელებისათვის. ეს ქალაღი ერთი იმ ნაფლეთთაგანია, რომელსაც იჯარადრის მურგინბეკოვის აგენტები აძლევენ იმათ, ვისთანაც ქუჩაზედ დაქერის დროს ჩხუბი მოუხდებათ და დარწმუნდებიან, რომ ამ დაქერის კაცს მანეთის გარდასახადი არ მართებს. ეს ნაფლეთი მთილისში სწორედ ბევრად უფრო საჭირო შეიქმნა ყველასთვის, ვინც საცხოვრებელი პასპორტი, ამიტომ რომ უპასპორტოს სახლში იჭერს პოლიცია და არა ქუჩაზედ, და იჯარადრის მურგინბეკოვის აგენტები კი ქუჩაში იჭერენ ყველას, ვისაც მანეთის გარდასახადი არ მართებს და ეს პაწაწა და სასაკილო ქალაღის ნაფლეთი არა აქვს.

იმაერთის მაარხის საავღველოების ჰრილობა მ. მუთისში.

(გაგრძელება)

მაათავეს თუ არა სასწავლებლის სამმართველოს წევრებს კანდიდატებზე კენჭის ყრა, ყრილობას გარდმოეცა განსახილველად სასწავლებლის სამმართველოსაგან შედგენილი ხარჯის აღრიცხვა 1875 წ-ისა. ამ ანგარიშით საავღველოების ფულისაგან 10600 მანეთამდე უნდა დახარჯულიყო. ამ ფულში 5885 მანეთი მასწავლებლებზე იყო დანიშნული ჯამაგირად, 624 მანეთი სასწავლებლის მოსამსახურებზე, შეშაზე და სასწავლებლის განათებაზე, 1500 მანეთი სასწავლებლის

საავთმყოფოს სახლის ასაშენებლად ერთ-ღრობითად და 600 მანეთზე კიდევ ცოტა მეტი საავთმყოფოს შესახავე ხარჯათ, მართ-ღრობით შესაწვეწველად ღარიბთა შაგირდებთა და პანსიონერთა ტანსამოსის ქვეშავე-ბისა და სახურავისათვის, იყო დანიშნული 900 მანეთი. მთხა ოთახის ქირად, რომელიც მამა დეკანოზ ბამრეკელოვს მიუქირა-ვებია სასწავლებლისათვის, 466 მ. ეს ოთხი ოთახი სამის წლის ვადით ყოფილა დაქირა-ვებული, რომლის ქირა შეადგენს 1398 მანეთს. სხვა ხარჯი კიდევ სხვა საგნებზე იყო დანიშნული. ამ 10600 მანეთს მღვდლების ფულს გარდა ხარჯათ საეკლესიო ხაზინი-დამ კიდევ სხვა არის დანიშნული სასწავლებ-ლისათვის.

რაც ამ ანგარიშის განხილვაზე დეტუტატებს ლაპარაკი ჰქონდათ, იმას რომ მოეყვით შორ წაგვიყვანს. ამისათვის მე მოვიყვან დეტუ-ტატებისაგან დადგენილ აზრს ამ ანგარიშზე, რომელიც მათი შედგენილი სიგელისაგან სჩანს. იი იმათი აზრი: „გადმოგვეცა განსახილველად სასწავლებლის სამმართველოსაგან შედგენილი 1875 წლის ხარჯი და ერთ ხმად გარდაესწვეტეთ: შტატის მასწავლებ-ლებს, როგორც შტატის გაკვეთილებისათვის, ვგრეთვე მომატებული გაკვეთილების მიცე-მისათვის დაენიშნოსთ ჯამაგირი თანახმად სასწავლებლის წესდებისა. ამ ანგარიშით თითო მასწავლებლის მოზღის 420—660 მანეთამდე და ზოგს მეტიც. სასწავლებლის შესახავედ. მოსამსახურებზე, შეშაზე და განათებისათვის დაენიშნოსთ 500 მანეთი. მართ-ღრობით შესაწვეწველად გარეშე ბინის და-რიბთა შაგირდებთათვის და ბურისის შაგირ-დების ტანსამოსისა და ქვეშავეც-სახურავის-ათვის დაენიშნოსთ 300 მანეთი. რადგან თე-თობ სასწავლებლის სახლში არის სამი კარგი თავისუფალი კლასის ოთახი, ამ ოთ-ახებში იქმნეს დატეული მოსამზადებელი კლასის შაგირდები. დანაშენი შაგირდები-სათვის იქმნეს კლასის სიხლოვეს დაქირა-ვებული ამ წელშიაც ის სახლი, რომელიც წარუღ წელში იყო დაქირავებული, და ის 1398 მანეთი, რომელიც ოთხი ოთახის სახ-ლის ქირად უნდა გვიდეს სამს წელიწადში, გადიდეს ეხლავე და ოთხი ოთახი აშენდეს სასწავლებლის სიხლოვეს მოსამზადებელი კლასისთვის. საავთ-მყოფო სახლის ასაშენება გადიდეს შემდეგი დროისათვის. წერიმალ ხარჯათ ასი მანეთის წილ დაენიშნოს 50 მანეთი, მანცელარის ხარჯათ 150 მანეთის წილ დაენიშნოს 100 მანეთი და სხვა... ამ მდღეების აზრი, რომელიც მათ ამ სასწავ-ლებლის სამმართველოსაგან შედგენილი ხარ-ჯზე დასდეს და წარუდგინეს ყოველად სამ-ღველოებს დასამტკიცებლად.

ამ ყრილობაში აღმოჩნდა, რომ საწყალი სოფლელი მღვდელი, რომელსაც სიღარიბის-სა გამო ანაფორა არ აცვია და ქალამნებით დაიარება, ყოველ წლობით იხდის სასწავლებ-

ლის სასარგებლოდ და შენიშნის სასწავლებ-ლი და ქ. მუთისში წელიწადში 10—25 მანეთამდე და კათედრის სობორის მღვდელზე-ბი, რომელნიც სხვა და სხვა თანამდებობის-საგან 1000 მანეთობით იღებენ წელიწადში, ერთ გროშს არ ეწვიან სასწავლებლის შენა-ხვას. ნეტავი რომელი აზრით ხელმძღვანე-ლობენ მუთისის კათედრის სობორის მღვდლები ამ შემთხვევაში? მთუ მას ფიქრო-ბენ, რომ მათ მრევლი არა ყავთ ისე, რო-გორც სოფლის მღვდლებს? მანა მათ მეტი ჯამაგირი არა აქვსთ? მთუ მას ფიქრობენ, რომ მათი შეილება სასულიერო სასწავლე-ბელში არ სწავლობენ? მანა ცოტანი არიან ისეთი სოფლის მღვდლები, რომელთაც შეი-ლები სრულებით არა ყავთ? მაგრამ სასწავ-ლებლისათვის ფულებს კი იხდიან? ჩემის აზრით პირველათ კათედრის სობორის კრე-ბულის უნდა ეჩვენებია მაგალითი სოფლის მღვდლებისათვის.

ამის თაობაზე თხოვნა შეიტანეს ყოველად სამღვდლოსთან ყველა დეტუტატებმა, რომ კათედრის სობორის კრებულშიც გახდეს-მონაწილე სასწავლებლის შესახავე გარ-დასახად ფულში. ამასვე ეჭვი არ არის, რომ ყოველად სამღვდლო ჩაგონებს მათ და სა-სწავლებლის საქმეში მიიღებენ მონაწილე-ობას სოფლის მღვდლების მსგავსად.

ამ ყრილობას ჰქონდა მიცემული წინააღ-ღება საზოგადო შაგირდების ბინის აღშენე-ბაზედ სასწავლებლის სიხლოვეს, მაგრამ ამასვე უარი განაცხადა ყრილობამ, რადგან საზოგადო შაგირდების ერთად დაბინავება მოუხერხებელად შეერაცხა ზოგიერთ ადგი-ლობრივ მიზნების გამო.

სხვა ლაპარაკი ჰქონდა დეტუტატებს, როგორც ამ შემოთქმულ საგნებზე ვგრეთვე სხვებზე, მაგრამ ისინი არც საინტერესონი არიან და არც შეიძლება იმისი დაწერილე-ბით გარდმოეცმა.

შველა დეტუტატებს ძლიერ საწყყნათ და-ურჩათ დეკანოზის ბამრეკელოვის ოთხი ოთახის დაქირავება სიღნაღ და ისიც 466 მანეთად წელიწადში მოსამზადებელი კლა-სისათვის. დეტუტატებს არ სურდათ ამ ოთა-ხების დაქირავება, რადგან ძლიერ დაშორე-ბული არის სასწავლებელზე და ორ შაგირ-დს ერთად ბინდრობა არ შეუძლია, თუ ორივე ერთსა და იმავე კლასში არ სწავ-ლობენ. სასწავლებლის ზედამხედველის მო-ადგილე უ. შ-მა დეტუტატებს გამოუცხა-და, რომ კანტრახტი შეკრული არის დე-კანოზი ბამრეკელოვის ოთხი ოთახის დაქი-რავებაზე და ფულიც რაოდენიმე მიცემული აქვსო და თქვენ უთუოთ თანახმა უნდა გან-დეთ ამ ოთახების დაქირავებაზე.

რომელი სასწავლებლის წესდებამ მიანიჭა ნეტავი სასწავლებლის სამმართველოს ეს უფ-ლება, რომ ათას მანეთობით მღვდლების შეკრებილი ფული მისცეს რამიმე მათ და-უკითხად და ანუ ამ ფულების დახარჯვაზე

ზოგნი კიდევ ღოღოთი, კინკრით, მხალით, ნაცარ-ქათამითა და სხვა მცენარეებით იკვე-ბებოდნენ. მართს სიტყვით, დაქუმარიტე-ბით შეგვიძლიან ვსთქვათ, რომ ჩვენს გლეხ-კაცების ცხოვრება, წინ წასვლის მაგიერად, უფრო და უფრო უკან მიდის, რომ ისინი ამ ათი თორმეტი წლის წინად უფრო კარ-გად სცხოვრობდნენ, სინამ ეხლა. მათი სა-დგომი სახლები არაფრით არ გაუმჯობეს-დნენ: ისევე მელეხსავეთ მიწაში არიან ჩამ-ძვრალბები; უცხო კაცი რომ ღამე სოფელ-ში მივიდეს, ვერ შეიტყობს თუ აქ სოფე-ლია, თუ ან ძაღლმა არ დაიყუფა და ან არაფერ გამოეხმაურა. ამას გარდა, ერთსა და იმავე სახლში იმყოფებიან გლეხ-კაცის სახლობაც, ხარკი, კამბჩიც, ძაღლიც, ქა-თამიც, ერთის სიტყვით, ყველა, რაც კი რომ მოეპოვება და მოეძებება გლეხ-კაცსა. რაც შეეხება ღოღინს და საცვალს ამისას ნულა-რასა მკითხავ, მკითხველო, მთელი სოფელი რომ მოიარო ორ საბანს ვერ იშოვნის, თუ ზაფხულია ცარიელ ჰილობებზე წყანა ტი-ტელები, თუ ზამთარია—ჩაქაქულები. იშვიათია, რომ გლეხ კაცს ორი წველი საცვალი ჰქონდეს: ის შეიკრავს ერთ წველს პერანგს და პერანგის ახნაგს და იქამდისინ აცვია, სანამ ზედ ტანზედ ლუქა-ლუქმა არ შემოაფელითება. საცვლის გარეცხა რომ მოინდომოს, შინ უნდა დაჯდეს და მოუცა-დოს სინამ გაირეცხებოდეს და გაშრებოდეს. მართხელ გლეხებს სასაკილოდ არ ეყოთ, როცა „სასოფლო გაზეთიდან“ წაუკითხეს ის სტიტია; სადაც საცვლის გამოცვლას ურ-ჩევდნენ იმათ. მანა ჩვენ არ ვიცით, რომ საცვლის მალ-მალე გამოცვლა კარგია, მით-ხრეს იმათ, მაგრამ იმდენი შეიძლება რომ არა ავაქვს, რომ ორი და სამი ხელი საცვა-

ლი ვიქონიოთ! ამ ეს ერთი საპერანგე და პერანგის საამხანავე გამოვართვი ურისა, მიხრბა ერთმა გლეხსა, და ამის ვალიც დღე-ვანდლამდის კისერზე მაწვეს; თუ ვიშოვნე ფული და მივეცი ხამ კარგ, თუ არა და კალოობზედ კოდ-ნახევარი პური უნდა აუწყო და მივეცე“. ამისთანა შევიწროებული ცხოვრების შემდეგ რა გასაკვირველია, რო-გორც პროვიზიციული მათემატიკის რეგულიც“ ამ-ბობდა, რომ ეხლანდელი გლეხ-კაცობა აღა-რა ჰგვანდეს სიქველით, სიმამაცით, ძალით და ღონით იმ გლეხკაცთა, რომელნიც მან-ტანზე ბორგასლანს ჰყვანდნენ ომებში. მხ-ლანდელი ოცი წლის ვაჟ-კაცი ისე დაჩაგ-რულია ვალითა და ვანშით, რომ შეხედო-რბოში წლის კაცი გეგონება; მასში ვერ ნახავ შენ იმ სითამამეს, სიცილქეს და სიმ-ხიარულეს, რომელნიც უნდა ჰქონდეს ოცი წლის ვაჟ-კაცსა. ნაცვლად ამისა ის არის დაღონებული და დამარბებული, წარბ-შე-კრული და შუბლ-შეჭეპუხებული. და არც შეიძლება, რომ ასე არ იყოს: კაცს ექვსი თუმანი ემართოს, ექვსი თუმნის სარგებელ-ში ოცდა ათი თუმნის პური წაიღონ და თავნი კი მაინც კიდევ ემართოს—ამასვე მე-ტი უღმართობა და უსინდისობა კიდევ იქ-ნება! შორი და ამის შემდეგ ნუ იქნება კაცი დაღონებული და დამარბებული და ნუ გაუტ-ყდება ფული!—მაგრამ რა არის მიზეზი ამ სიღარიბისა?

მიზეზი ჩვენი ხალხის სიღარიბისა ისე მოუსავლობა არ არის, როგორც იმ ვალე-ბის და ხარჯის გადახდა, რომელნიც მას კისერზედ აწვეს. საქართველოში ბევრი არ მოიპოვება იმისთანა ადგილები, რომელთაც იმოდენა მოსავალი არ მისცენ გლეხ-კაცსა,

რომ შეეძლოს თავის ცოლ-შვილით წლი-თი წლობამდე დარჩენა. ჩვენი გლეხ-კაცი რომ მარტო თვითონ სარგებლობდეს თავის ნაშრომით, მაშინ ის ისე ღარიბად და საწყლად აღარ იცხოვრებდა,—მაგრამ უ-ბედურება ეს არის, რომ თავის ნაშრომი მარტო თვითონ არ ეკუთვნის: თავის ნაშ-რომით ის იხდის სახელმწიფო ხარჯს, მღვდლის და დიაკვნის ვალს, მკვდრისას და ცოცხლისას; ურისისას, სომხისას, მიწის პატრონისას, ღვთისას, ხატისას, მკითხვებისას და სხვი-სას და სხვისას,—ლეგიონი არის სახელი მა-თი. მოსავალი კი კლებულობს; კლებუ-ლობს იმისთვის, რომ მიწაც, დროს განმავ-ლობით, უღონოვდება და უძლურდება ნეტა გაჩვენა. მკითხველო, გლეხ-კაცი კალოობის დროს, როდესაც ის გულ-გადა-ღვილი და გულ-ხელ-დაკრფილი, დაღო-ნებული და დამარბებული დასცქერის თავის მოვალეებს, რომელნიც ევება ჩინახით ირწყვენ მარგალიტივით პურსა!

ამ რამდენი მოვალეები ჰყავს ჩვენს ხალ-ხსა,—და რას ვშრებთ ჩვენი ახლი თაო-ბა, ჩვენ, რომელნიც ხალხის ქომავად და ხ ღლისთვის წამებულად ვრაცხავთ ჩვენ თავ-სა? არაფერს ცარავლი სიტყვების მეტს. ჩვენ ყველანი იმ ვასილსა ვგვიართ, რომე-ლიც სიტყვით ბევრს რასმის ჰყვაროდა და საქმე კი არსადა სჩანდა. ჩვენ მწერლობში ორი კაცი არ მგულებია, რომ ხალხის ცხოვრება დაახლოვებით იცოდნენ. ამიტო-მაც ჩვენი მწერლები უფრო ვერობის ცხოვ-რებიდან იღებენ ხოლმე საგნებს, სი-ნამ თავით ხალხის ცხოვრებადამ, ამის-თვის რომ ვერობის ცხოვრება წიგნებიდან

მაინც იციან და ჩვენი ხალხის ცხოვრება კი არც წიგნებიდან იციან და არც თვით ცხოვრებიდან. რა უნდა უშველოთ ჩვენ იმ ხალხსა, რომელსაც არც კი ვიცით რაში ეჭირება შველა. ჩვენ ვართ ბრმა წინა-მძღოლნი ბრმა ხალხისა.

მართმა ყმაწვილმა კაცმა, რომელიც გა-მაჩენილ პედაგოგად და სწავლულად რაც-ხავს თავის თავს, ხალხის სიღარიბიდან გა-მოყვანაზედ სთქვა: „თუ გვიანდა, რომ ჩვე-ნი ხალხი სიღარიბიდან გამოვიყვანოთ, ფუ-ლები უნდა შევეკრავოთ და ვალები გადა-უხადოთ“. მერე ჩემო ძალი-ძალით დემოკ-რატო, რომ გადაუხადო ვალები, განა აღარ შეხედებიან ჩვენს გლეხ-კაცობას ყველა ის გარემოებანი, რომელთაც დღევანდელი ვა-ლები აღვებინეს? არა, ჩემო მეცნიერო, ამით ჩვენ ფრს ვერ გავალთ; სინამ იმ გა-რემოებათ არ გამოვაშორებთ ჩვენს ხალხს, რომელნიც აღვებინებენ ვალებს, მინამ დის ის სიღარიბიდან და სილატაკიდან არ გამოვა; და თუ როგორ შეიძლება ამ-თი მოშორება, ამასვედ შენ, ჩემო ძალით დე-მოკრატო, და შენც, ჩემო მკითხველო, კარგად დაფიქრდით....

სოფელი არბოს, 1874-წ.

ი. ბაქრაძე.

კანტრასტი შეეკრას ვისმეს, მიღრმდის მომავალი წლის ანგარიშს სამღვდელ-ლოების ყრილობა არ განიხილავს და უფრო ხარჯზე არ დათანხმდება და ეს ხარ-ჯი ყოველად სამღვდელთაგან არ დამტკიც-დება, არაფერს არა აქვს უფლება რაიმე პარო-და ანუ კანტრასტი შეეკრას ვისმეს ამ ფუ-ლიების ხარჯზე. ეს უფლება რომ სასწავლებ-ლის სამართველოს არ აქვს მინიჭებული, ეგონებ ამში ეჭვი არაფერს აქვს, მაგრამ ჩვენ დაუშვებულა უ. ზ. — ს რომ იმან ამით არა თუ სარგებლობა დადი ზარალი მისცა მღვდლებსაც და სასწავლებლებსაც. სხვას თა-ვი დაეანებოთ და ისეთი მოკლე გაშქრეტი-ლობა როგორ იქონიოს კაცმა, რომ იმას ვერ მიხვდეს, ძველი სობოროდამ სიარული რვა და ცხრა წლის ბავშვისათვის სილაზე და ისიც დეკანოზი ბაძრეკელოვის სახლში, რომელიც ძლიერ შორს არის, შეუძლებელია? ძარგი თუ ერთი შეილის მჭეტი არა ჰყავს მღვდელს, მაგრამ ორი შეილის პატ-რონმა, რომელსაც ერთი მესამე კლასში ყავს და მეორე მოსამზადებელში, რა უყოს მათ? ცალ-ცალკე ბინა უნდა იშოვოს მათ-თვის? ისეთი დაუჯდება მღვდელს ცალ-ცალ-კე ბოვების დაბინავება? ანუ იმე როგორ გაწყდა მუთაისში სახლი, რომ ისეთ ნოტიო-ადგილას არ დაეჭირებოდა კაცს? ძარგი, გა-წყდა თუ გინდ მუთაისში ყველა სახლე-ბი, მაგრამ ვის გაგიგონათ ოთხი ოთახი თითო ეტაჟიანი 466 მანეთად დაქირავები-ოს ეხლა მუთაისში და ისიც სილაზე? იქ-ნება მკითხველო დიდი ოთახები გეგანისთ? არა, სიგრძე 6—7 არზინამდე და სიგანე 12—13 არზინამდე, რომელსაც იქითაქეთ კედლებზე ორი აკოშკა აქვს, მარჯვ. სხვა უარგისობაზე აღარას ვიტყვი. (თუ ვინმე აღმოჩნდა იმისთანა ოთხი ოთახების აღმშე-ნებელი 1400 მანეთად და ისიც სასწავლებ-ლის სიახლოვეს, რატომ არ მიეცა ნება მას და მასთან ფულიც, რომ ოთახების აღმშე-ნებას შედგომოდან? თუ თვითონ სასწავლებ-ლის სახლში არ იყო ოთხი ოთახი თავისუფა-ლი, რათ დაანებებს ხელთუფილი შეილის სახლს თავი და ამით არ დააყენებს მაგირდები და ოთხი ოთახის დაქირავებისათვის 1400 მა-ნეთის მიცემა განიზრახეს სამს წელში? თუ ისე საძაგელი და უარგისი იყო ხელთუფილი-შეილის სახლი, როგორც უ. ზ. — ს უც-ხადებდა ყრილობას, რათ ჩახოცეს მაგირდ-ები ამ სახლში ერთი წლის განმავლობაში? ამას გარდა, თუ თვითონ მღვდლები არ ისურ-ვებენ მოსამზადებელი კლასისათვის ოთახე-ბის დაქირავებას და თავის შეილებს უკანვე წაიყვანებენ, ვის აქვს უფლება ძალითა სხ-ლი დაქირავებინოს მათ?

პი კითხვები, რომელზედაც შეუძლია სამ-ღვდელთაგან მოსთხოვოს პასუხი მათგან დანიშნულს წევრებს სასწავლებლის სამარ-თველოში.

1872 წელში ერთი სასწავლებლის წევ-რისაგან სამღვდელთაგან მართი, ყრილობა-ში იყო თურმე შეტანილი ოთახების აშე-ნებაზე წინადადება.

ღღეს ეს გამოვიდა, რომ სამღვდელთაგან-სა ოთხი ოთახის ქირათ სამს წელიწადში 1400 მანეთი უნდა მისცეს, როდესაც ამ ქირის ფულით ბევრათ უყვითეს ამ დაქირა-ვებულს ოთახებზე ოთხი ოთახის აშენებს კა-ცი სასწავლებლის სიახლოვეს.

მაგრამ დებუტატები დარწმუნებული არი-ან, რომ ყოველად სამღვდელთა ყურადღებას მიექცევს ამ გარემოებას და ოთახების შენებას დააწყებინებს სასწავლებლის სიახლო-ვეს მოსამზადებელი კლასისათვის, თანახმად ყრილობის თხოვნისა. ეს მიტრამ არის და-საჯერი, რომ მღვდლებსაგან შემოსულს ფულს იგი მუთაისში სემინარიის გასახსნე-ლად აგროვებს და თუ სასწავლებლის სამ-მართველომ მღვდლების ფული სახლების ქირაში ასე უთავბოლოდ, ათას წნეთობით, ხარჯა, მაშინ არც სემინარიისათვის დარჩება რამე და არც სასწავლებლისათვის.

X.

სექტემბრის 10-სა 1874 წელს.

რუსეთი

— როსტოვისა და მლადიკავის რკი-ნის გზის კეთება ძლიერ ჩქარა მიდის წინ, როგორც გაზეთები გვიცნობებენ.

— სტილერის გენერალ-ლეიტენანტს ბარანოვსკის ერთგვარი ზარბაზნი გაუქე-თებია, რომელიც თავისით იტენება თურმე. როცა ამ ზარბაზნს სკლიდენ წამლიან კოლოფში ნაპერწკალი ჩაეარდნილა და ამისგან ზარბაზნიც გამსკდარა და ერთი კაცი მოუკლავს და თვითონ ბარანოვსკიც ძალიან დაუჭრია.

— „ბირჟის უწყებები“ გვატყობინებენ, რომ ახალი უნივერსიტეტის წესდების ძა-ლით ლექციების სასმენელად თითოეულმა სტუდენტმა წელიწადში ას ორმოცდა ათი მანეთი უნდა გადახადოს ორმოცდა ათის მანეთის მაგიერ, რომელიც აქამდის დარწმუ-ბული იყო.

— მოსკოვისა და ტურსკის რკინის გზა-ზედ პირველად დაუწყიათ ელექტორნიტ გზის განათება. ელექტორნის მზე, რომელიც ცეც-ხლის ეტლზედ იყო წინ მიკეთებული, თით-ქმის ნახევარს ევრსზედ ანათებდა გზას. ძარ-გი იქნებოდა, ჩვენს რკინის გზაზედაც შე-მოვლოთ ეს გასანათებელი იარაღი. მაშინ სურამის მთებში ღამითაც შეიძლება და-ტარება და სხვაგანაც ძლიერ გააადვილებდა ღამ-ღამ ცეცხლის ეტლის სიარულს.

უცხო ქვეყნები

საზრანბთი.

ამბობენ, როგორც კი დაბრუნდება მარ-შალი მაკ-მაჰონი თავის მგზავრობისაგან პა-რიჟში, მაშინვე გამოცემს დეკრეტს, რომ ნაციონალურ კრებაში რაც გაუქმებული ადგილები არის ყველასათვის კენჭის ყრა მოახდინონ დებუტატების ასარჩევად. მაკ-მაჰო-ნი, როგორც იწერებინ, რწმუნდება საფრან-გეთის მაზრების ნახვის შემდეგ, რომ ხალხს თავისუფლება უთუოდ უნდა მიეცესო, ხალხი ყველგან უძახის მაკ-მაჰონს „გამუმარჯოს მაკ-მაჰონს, რესპუბლიკის პრეზიდენტს! გა-უმარჯოს რესპუბლიკას!“

მენისა და ლუარის დეპარტამენტის კენჭის ყრას საშინლად გაუკვირებია პარიჟე-ლები. ეს დეპარტამენტი მონარხიის მომხრე მასრათ ითვლებოდა და არაფერს არ ეგონა რომ რესპუბლიკელს მონაპარტელებისა და ეხლანდელი მართებლობის კანდიდატებზედ მჭეტი კენჭი მოუდებოდა. მაგრამ გამოდგა რომ ორივე კანდიდატების კენჭის ოდენა მართო ერთმა რესპუბლიკელმა მიიღო. ნა-მეტურ გაცხარებული არის მმართველობა დამარცხებისათვის, რადგანც მმართველობა ყოველის ღონისძიებას ხმარობდა, რომ მისი კანდიდატი აღერჩია ხალხს ნაციონალურ კრებაში დებუტატად. მინისტრები დარწმუ-ნებული იყვნენ თურმე, რომ მაკ-მაჰონის მომხრე კანდიდატი სრულს გამარჯვებას ნა-ხავდა ამ კენჭის ყრის ბრძოლაში. რესპუ-ბლიკელი გაზეთები აი რას ამბობენ ამ საგანზედ: „ამ კენჭის ყრით ხალხმა ერთ-ხელ კიდევ დაამტკაცა თავისი გადაწყვეტი-ლი სურვილი, რომ იმას სურს თავისუფლე-ბა და სამართლიანობა! ამ კენჭის ყრამ გა-მოაჩინა ქვეყნის გონიერება და გაგება თა-ვის სარგებლობისა.“

ღრმა მოხუცებულს მიზოს დაუბარებია, რომ იმის საფლავზედ არაერთი სიტყვა

არ წარმოეთქვათ. მაგრამ პროტესტანტის პა-ტრომა მაინც წაიკითხა მიზოს ანდერძი და შემდეგ ჩამოდენიმე სიტყვა უთხრა მი-ზოს შეილებსა და შეილის შეილების. მიზო თითონ სიკვდილის დროს საკვირველის გო-ნიერებით დაგრძობით აძლევდა თურმედარი-გებას თავის შეილებს: „ემსახურეთ სამშობ-ლოს“ — ეუბნებოდა მათ უკანასკნელი მი-ნისტრი ლუი შილიბესი — ეს თუმცა ხშირათ გასაქირი და ძნელი საქმეა, თუმცა შესა-ძლოა თქვენგან მსხვერპლის შეწირვაც დას-კორდეს თქვენს ქვეყანას, მაგრამ ამას ნუ დაერიდებით. შერდგულეთ ხალხს, იზრომეთ საფრანგეთის ღიღებისა და თავისუფლე-ბისათვის, და დამსახურეთ მოქალაქეთა სიყ-ვარული, სამშობლოს მადლობა!“ ამ სიტ-ყვების შემდეგ მიზომ მშვიდობიანათ განუ-ტევა სული.

ბაზენის გაქცევაზედ პროტესტი ჰყოფილა. სა-მსაჯულოს დაუტუსალებია ნახევარი წლით მიღეტი, ბაზენის ნადუტანტევი, რულო და პლანტიე ნახევარი წლით. სხვები გაუმარ-თლებია. სასამართლო დარწმუნდა, რომ ბა-ზენი მართლა თაკით წამოსულა ციხი-დან. პროკურორი ამბობს თავის ბრალმდ-ებელს სიტყვაში: „ხელს, რომელიც იჭე-და ოდესმე საფრანგეთის სამარშლო კვერთხს, არ ეკადრებოდა თოვზე მოკამედიესაეთ ჩამო-კიდება. ბაზენს სიკვდილი უნდა ერჩია მზგავს თავისუფლებასაო,“ ამბობდა რესპუბლიკის წარმომადგენელი.

მანდომის ძეგლი, რომელიც არის ბერმა-ნიელების წინათმევი ზარბაზნებისაგან ამოს-ხმული, ხელახლავ აღუგიათ წინანდელ ადგილზედ, მანდომის მაიდანზედ, მაგრამ არ არის გადაწყვეტილი მალა ისეც ნა-პოლიციის სტატუა დადგან თუ სხვა რამ. მანამდის კი სამფეროვანი რეგოლეციის დროშა ფრიალებს ძეგლზედ. ეს კოლონა პომპუნამ დაამზო 71-წელში.

მარშალი მაკ-მაჰონი რესპუბლიკელების დასში გადმოხულა. ეს ფრიად შესანიშნავი ამბავია. პი როგორ მოგვიტონობენ გაზეთე-ბი ამ ცელილებას: მაკ-მაჰონი 19 სექტემ-ბერს მოდიოდა ცხენით თავის სეიტით. ამ დროს ეილამაც ხმა მადლა ასე მიესალმა მარშალს: „გაუმარჯოს იმპერატორს!“ პრე-ზიდენტი ცოტა ხანს შედგა ამ გვარი მი-სალმების გამო, მაგრამ იმ წამსვე მოიხდა ქული და მალა შესძახა: „გაუმარჯოს რეს-პუბლიკას!“

ნარკვი

— მაისათ ორმოცდაათი წელიწადი იქ-ნება მას აქეთ, რაც რკინის გზა შემოიღეს და ეხლა თითქმის მთელი ქვეყანა გარდაქ-რილ-გადმოჭრილია რკინის გზებით. შეელა რკინის გზის სიგე ეხლა ორას ოცდა ხუთი ათას ვერსტამდის არის თურმე. ამ გზებზედ ორმოცდა ათი ათასი ცეცხლის-ეტლია და ასი ათასამდის სამზარო და მილიონი და ორას ორმოცდაათასამდე საქონლის საზიდი კარტები.

— სვესტპოლში ერთი კაცი ზღვაში ტანს იხანდა თურმე და შიგ ერთი ყუმბა-რა იპოვა შირიმის ომის დროისა, მაგრამ რა კი მოგებულმა ნაპირზედ გამოისროლა,

ყუმბარა მაშინვე გასკდაო. შედურება არა-ვითარი არ მომხდარა თურმე ამისაგან, მხო-ლოდ მოგებელი ყმაწვილი ცოტა იყო დაი-ჭრაო.

მა მთი, რაც მი გეცოდნოთ ის მთებ იმამი

— ბელფასტის ქალაქში (ინგლისში) მრთს ინგლისელს მეცნიერს წაუკითხავს მეცნიერთ კრებისათვის ერთი ძლიერ საინ-ტერესო ლექცია მწერისა და ხორცის ქა-მია მცენარეებზედ, რომელნიც ამერიკაში იზრდებიან. ამ მცენარის ფურცელზედ რომ ბუზი, ან ხორცის ნაჭერი დასდოთ, ფურცე-ლი მაშინვე შეიკეცება, გადასახმს ამ ბუზს, თუ ხორცის ნაჭერს რაღაც წვენსა, რომელში-აც ისინი გაიქნებიან და ამ გაქნილს საქ-მელს ფურცელი ნელ-ნელა სწავს, როცა ნაკეცში აღარა დარჩება რა, ფურცელი გაიშლება და ხელახლა საზრდოს უტდის. თუ მაგარი რამე დასდეთ ამ მცენარის ფურცელზედ, მაგალითად კენჭი ან ძვალი, მაშინაც შეიკეცება, მაგრამ იმ წამსვე გაიხ-სნება თურმე და ურგებს კენჭსა და ძვალს გადააგდებს.

— შოველ-წლივ მთელს დედა-მიწაზედ 9000 მილიონი ფუთი ქვანახშირი ამოაქეთ თურმე საქვანახშირებიდან. შევლავდ უფ-რო დიდი საქვანახშირე ამერიკაში ყოფილა, რომელსაც 170 გეოგრაფიული მილი (მი-ლი შეიდი ვერსტია) სიგრძე და 28 სიგანე აქვს თურმე. ინგლისის საქვანახშირს შელ-სის საგრაფოში 6 საყენი ვანი ჰქონია და 48 ვერსტი სიგრძე.

— შუარჩინებულესს თანამედროე სარ-დალს და მამულის-შეილს ბარიბაღდის აუ-წერია ყველა ომები, რომელშიც იმას მო-ნაწილეობა მიუღია და წიგნათ გამოუცია.

საქართველოს სსოპრემიდან

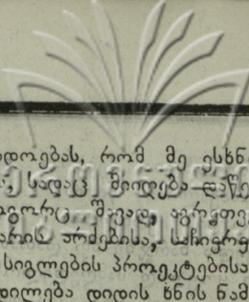
V.

მარიამ დედოფალი.

1036 წელს ბედნიერი და მამულის მო-ყვარე კათალიკოზი მელქისედეკ მოკედა და მის მოადგილედ განდა მქროპირი, რომე-ლიც მელქისედეკის აღზრდილი იყო; მაგრამ ვერ იყო ისრეთი მხნე და მოქმედი, რო-გორც მისი მასწავლებელი, და არც რამე გაუღუნა ჰქონდა პოლიტიკაში. მაგრამ სა-ქართველოს საზენიეროდ ახლა კათალი-კოზის მაგიერად პოლიტიკაში ჩაერია ბაგ-რატი IV-ის დედა, მეფე შიორგი I-ის ქერი-ვი, მარიამ დედოფალი

ეს დედოფალი სომხეთის მეფის, არშაკუ-ნიანების გვარიდან, ასული იყო და დაქე-რიების შემდეგ, დაიწყო თვისი პოლიტი-კური მოქმედება. მკვი არ არის, რომ მეფე ბაგრატ IV-ის დროს საქართველო ამის მხნეობით, მეცადინეობით და მოქმედებით განძლიერდა. თუ არა ეს დედოფალი, მე-ექვი არა მაქვს, რომ საქართველო მტერე-ბისაგან ამ დროს გაქყლელი იქნებოდა.

ბაგრატ III-ემ და შიორგი I-მა საქარ-თველო იმოდენად გაძლიერეს, რომ საბერ-ძნეთი იმას თავის პოლიტიკურს ნებაზე ვე-ლარ ათამაშებდა. ამ დროს საქართველოს თავისი გარკვეული პოლიტიკური მიზანი ჰქონდა, და საბერძნეთის სამეფო კარს მაგ-დენს ყურს აღარ უგდებდა. თუმცა ბაგრატ IV, როცა გამეფდა, ცხა წლისა იყო, მაგრამ

მარიამ დედოფლის რჩევით ცდილობდა მთელი საქართველოს ნაწილებს შეერთებას და გარეშე მტრისთვის საზოგადო ძალით მოქმედებას. საბერძნეთს ეს ძლიერ სწყინდა. იმისი მუდმივი პოლიტიკა ის იყო, რომ ის საბერძნეთის პროვინციად ყოფილიყო და საჭირო დროს სპარსეთისათვის წინააღმდეგობა გაეწიენა. მაგრამ საქართველო კი თავისუფლებას იძებდა და არა მხოლოდ სამსახურის გაწევა არც საბერძნეთისთვის და არც სპარსეთისთვის. ამისათვის იმპერატორმა კონსტანტინე VI-ემ გამოაცხადა საქართველოს პოლიტიკაზე თავისი უკმაყოფილება; მაგრამ ისრე მოკვდა, რომ ვერა შეასრულა თავისი ამბებით საქართველოსაკლებად. ის 1028 წელს მოკვდა და იმპერატორად გახდა რომანოზ აგრარი.

აქედან დაიწყო მარიამ დედოფლის მოქმედება. შეიტყო თუ არა კონსტანტინეს სიკვდილი და რომანოზის გაიმპერატორება, მარიამ დედოფალმა გაგზავნა საბერძნეთში მელქისედეკ კათალიკოზი და ათხონენა, რომ იმას საქართველოსთან ომი შეეწყვიტა. მონიერმა კათალიკოზმა რომანოზს ჯერ გაიმპერატორება მიულოცა, მერმე სთხოვა, რომ საქართველოდგან საბერძნეთის მეთაური ჯარები გაეყვანა. რომანოზმა აღარ უღიანა და შესწყვიტა ომი, გამოაცხადა სიყვარული და დიდის საჩუქრებით გამოისტუმრა კათალიკოზი.

ამის შემდეგ საქართველოს უფრო დასამშვიდებლად და საბერძნეთის დასამეგობრებლად მესამე წელს ახლა მარიამ დედოფალი წავიდა საბერძნეთში რომანოზ იმპერატორთან და უთხრა, რომ მშვიდობისა და ერთობის ძიებისათვის მოვიდო, რათა არაფერი იყოს ბრძოლა ქართველთა და ბერძენთა, და გლახანი და წყნარებული და მუდრო იყვნენ, და კვლად ძიებად პატივისა მურატპალატისა, ძისა თვისისათვის, ერთად არს ჩვეულება და წესი სახლისა მათისა, და მოყვანებისათვის ძის ცოლისა (ქარ. ცხოვ. გვერ. 221) რომანოზმა დედოფალს თხოვნა აღუსრულა: ბაგრატს მურატპალატობაც მისცა და თავის ძმის-წული მლენაც მის ცოლად დანიშნა. ამ სახით 1032 წელს საბერძნეთი და საქართველო დაზავდნენ.

მლენა დედოფალი მოვიდა მთეთისში და ჯვარი დაიწერა 14 წლის ბაგრატ მეფეზე და დაასრულა მთეთისის სობოროს აღშენება; მაგრამ ამის შემდეგ მალე მოკვდა და ბაგრატმა შეირთო მსეთის მთავრის ასული ბორენა, და ღურულუღელისა.

ამის შემდეგ ბერძნებისა და ქართველების მეგობრობა კიდევ მოიშალა. და ბერძნებმა ღიბიტრის, ბაგრატის მეფის ძმის, შემწეობით დაიჭირეს ანაკოფია. რადგან ამ დროს საქართველოს შინაურს მტრად ჰყვანდა ლიპარიტ მრბელიანი, ამისათვის რომანოზის უსამართლობა დასმო.

მაგრამ მარიამ დედოფალმა ანაკოფიის ნაცვლად უშოვა ანის მალაქი. 1045 წელს სომხეთის მეფე ბაგიკ II ბერძნებმა მოჰკლეს და უნდოდათ სომხეთი დაეჭირათ; მაგრამ სომხები სამ პარტიად გაიყვნენ. მათს ამთავანს უნდოდა მეფედ ბაგრატ IV. ბაგრატმა შეიტყო თუ არა ეს ამბავი სომხეთის ვეჟილებსაგან, მაშინვე მივიდა და დაიჭირა ანის მალაქი, მერმე მოვიდა აგრეთვე მარიამიცა და აუხსნა, რომ სომხის მეფის სენაქერემის ასული ვარა. მაშინ მოსცეს ანელთა ანის ბაგრატის დედას, რამეთუ მამულად ეტოლდეს სომხნი. სენაქერემ, სომხთ მეფისა, აუსლი იყო მარიამ დედოფალი, ბაგრატის დედა (გვერ. 224).

მაგრამ ამ დროს საქართველოსთვის უბე-

დურება ის იყო, რომ 1038 წელს ლიპარიტ მრბელიანი მოინდომა მთელიისის მალაქის არაბებისთვის წართმევა და საქართველონთან შეერთება, მაგრამ ბაგრატ მეფეს მცირე წლოვანებისა გამო ჯერ არ ესმოდა პატრიოტობა და ამისთვის სხვათა რჩევით უარი ჰყო მრბელიანის განზრახვა. მრბელიანს ბაგრატის ქცევა ისრე ეწყინა, რომ მეფეს მტრად გაუხდა და საქართველო ძლიერ შეაწუხა. ბაგრატმა ის ვერას ღონისძიებით ვეღარ შეირგა. იმას უნდოდა მეფედ ბაგრატის ძმა ღიბიტრი. ამ განზრახვაში თავის სარგებლობისათვის მრბელიანს შეელოდნენ ბერძნების იმპერატორებიცა და ამისთვის საქართველო ძლიერ შეაწუხეს შინაურის განხეთქილებით; და თუკა ბაგრატ მეფემ არ დაუთმო არაფერი დაჩაგვრა, მაგრამ 1050 წელს იძულებული შეიქმნა ბაგრატი მეფე და დედოფალი მარიამი წასულ იყვნენ საბერძნეთში და ეთხოვნათ კონსტანტინე მონომახისთვის, რომ საქართველოს დასამშვიდებლად იმას მრბელიანისთვის შემწეობა არ მიეცა. მაგრამ კონსტანტინე მონომახმა მრბელიანის რჩევით ისინი დიდის პატივით შეინახა თავისთან სამსწელს იმდრომდე ვიდრე მრბელიანს არ მიაბარებდნენ აღსაზრდელთა ბაგრატის-შვილს ბიორგის. ბაგრატთან შესარიგებლად იმის შვილის აღზრდას თხოვლობდა; მაგრამ ამ გვარი აღზრდა მძევლობას ემგავსებოდა, ამისათვის ბაგრატი თანახმა არ ხდებოდა და ამისთვის არც იმპერატორი უშვებდა საბერძნეთიდან მეფეს და დედოფალს. ამ გვარს გასაჭირს მდგომარეობაში ბაგრატის დამ ბურანდუხტმა ეშმაკობა იხპარა. თავად აზნაურობის თანხმობით იმან მოიყვანა მეფის შვილი ბიორგი მართლის რუისის ეკლესიაში, აკურთხეს მეფედ და მისცეს მრბელიანს აღსაზრდელად და პატრონად (რევენტად) დაუყენეს ბურანდუხტი. ამის შემდეგ ბურანდუხტმა კონსტანტინე მონომახს გაუგზავნა ხალხის თხოვნა, რომ ის მის მფარველობას ითხოვს და ბაგრატის დაბრუნებას. მაშინ იმან დააბრუნა: ისინი მოვიდნენ იმერეთში და მოიტანეს დიდი სიმდიდრე, რომელთაც გაამშენიერეს სასახლე და ეკლესიები. მეფის მოსვლა იმერლებსა და ქართველებს ძლიერ გაუხარდათ; და რადგან მრბელიანი ძალიან სასტიკი კაცი იყო, ამისთვის ხულა-კლამანლობა და მესხეთის თვად-აზნაურობამ დაიჭირეს მრბელიანი და მისცეს ბაგრატ მეფეს. ბაგრატმა ის არ მოჰკლა და კიდევაც განათავისუფლა; მაგრამ ხალხს ისრე სძულდა, რომ იმან საქართველოში ვეღარ გასძლო, წავიდა საბერძნეთში და იქ 1059 წელს მოკვდა (ქარ. ცხოვ. 227 და 228 გვერ).

ამის შემდეგ ბაგრატმა დაამშვიდა საქართველო; მაგრამ რომ საბერძნეთთან აღარ მოხდეს განხეთქილება, მარიამი წავიდა საბერძნეთში და იქ იმან და ბიორგი მოაწმინდელმა ჩაგონა თედორე დედოფალს, რომ იმან ბაგრატის ასული მართა შეილადა გაიზარდოს. ის თანახმა გახდა. მართა გაგზავნეს ამ დროს თედორე დედოფალი მოკვდა და მართა საბერძნეთის იმპერატორმა (გვონებ ისააკ კომნენენმა) შეირთო. ამით საქართველო საბერძნეთის მხრით უფრო დამშვიდდა. მაგრამ იმისი მშვიდობიანობა 1064 წელს არა-სლანმა დაარღვია და ძლიერ ააოხრა საქართველო. მერმე ბაგრატს სთხოვა დისწული, რომელიც სომხთ მეფის ძიერიკის ძმისა და ბაგრატის დის ასული იყო; მაგრამ სომხეთის მეფემ ბაგრატს

უარი უთხრა, ამისათვის მარიამის რჩევით იმან დაამარცხა ძიერიკე და ძალით მიათხოვა არა-სლან სულთანს. მართლის ცხოვრება 230-ს კაბადონზე ასრე ამბობს: ხოლო მითხოვებასა მართასა ბერძენთა მეფესა, ამისა შემდგომად გათხოვა დის წული თვისი და შერთა სპარსთა მეფესა სულთანსა.

ასრეთი სასარგებლო და მოქმედი დედა იყო საქართველოსთვის მარიამ დედოფალი, მეფე ბაგრატ IV-ს დედა და ამისთვის ყველას უყვარდა. მეფე ბაგრატი რომ კვდებოდა ასრე უთხრა დედას: მეწყალღი შენ, რამეთუ ყოველნი შობილნი შენი წარგვიქციენ წინა, და გვრეთლა შენ მოკვდებ (234 გვერ.) არა ჰგვანებია ახლანდელ ქართველების დედებს, რომელნიც ივიწყებენ სამშობლო ენას.

ინგილო ჯანაშვილი.

თფილისის სავაჭრო ბანკი.

თფილისის სავაჭრო ბანკის სამმართველო აცხადებს საყოველთაო საცნობარ, რომ ბანკი 24 აგვისტოდან 1874 წ., ცვლილების მოხდენამდის, ასის თავზედ შემდეგის ზომით იღებს და იხდის სარგებელს:

იღებ:

- 1.) სესხზედ იმ სარგებლიან ქალაქებში,
 - ა.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში იღებენ:
 - ქვესი თვით 7 %
 - ბ.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში არ იღებენ:
 - ქვესი თვით 8 %
 - 2.) სვეციალურს ხელად მიბარებულ ფულში
 - ა.) სარგებლიანი ქალაქებშია უზრუნველყოფილს 8 1/2 %
 - ბ.) შექსილებით უზრუნველყოფილს 8 1/2 %
 - 3.) შექსილების დაცვლაში:
 - ქვესი თვით 9 %
 - 4.) უზრუნველ ყოფილის სოლო-ვექსილების დაცვლაში:
 - ქვესი თვით 9 %
 - სხვა თვით 9 1/2 %
 - 5.) საქონლის გირაოში:
 - რომელიც მოტანილია 9 %
 - რომელიც გზაშია 10 %

იხდის

- 1.) ხელად მიბარებულ ფულში 5 %
- 2.) შესანახად მიბარებულში
 - ა.) მოთხოვნამდის 5 %
 - ბ.) ქვესი თვით 5 %
 - გ.) მათი წლით 6 %
 - დ.) წელიწადზე მეტის ვადით მიბარებულში — სამმართველოსთან მორიგებით.

შუ-ნი აღიხანოვი, მიზანდარი და სავაწენელი ამ წლის პირველის ოქტომბრიდან მიიწვევენ იმთ, ვისაც სიმღერისა და ფორტეპიანოზედ თამაშის სწავლა სურს, შაბას შკოლაში, ქონსტანტინე ქუჩაზედ, მირზოვეის სახლებში, რომელიც წინეთ პრიჟანოვსკის იყო.

პირობები შეიძლება შეიტყონ დილის ცხრა საათიდან ნაშუადღევს ორ საათამდის, ხსენებულს შკოლაში, საცა მსურველები დროზე უნდა ჩაეწერონ.

ისპილება 10,000 ლაგა,

რომელნიც ახლად მოტანილი არიან საზღვარს გარეთიდან. მს ლაგები ბევრად უკეთესია უწინდებლებზედ, უკეთესი მოწყობილობის არიან, ასე რომ ცეცხლი არ გაუჩნდებათ. ისეილება აგრეთვე კანდლები და ყოველივე ლაგებისათვის საჭირო ნივთები სხვა და სხვა სახისა და ფერისა.

ლაგების საწყობი მაქს შაბუროვის სახლებში, სასახლის წინ და მადანინი-კუჩიაში, მორონცოვის ძეგლის პირდაპირ. მალაქს გარეთ მცხოვრებლებს შეუძლიანთ პირდაპირ მაგაზინში გამოგზავნათ მოთხოვნილება.

იმედი მაქვს, რომ პატივცემული საზოგადოება უწინდებურად ყურადღებას მიაქცევს ამ ჩემს განცხადებას.

საბუროვი.

მცნობებს საზოგადოებას, რომ მე ისინი მთეთისში კანტორას სადღეს შეიღებენ და წერა და შედგენა, როგორც შეიძლება, აგრეთვე თეთრათ, ყოველ გვარის უძველესი, სწიფრებისა, პასუხებისა და სიგლების პროცედებისა. მივიღე რა გამოცდილება დიდის ნის ნამსახურობით ვითარცა ძეგლის, ვგრეთვე ახალის საქმეების წარმოებაში და წესებში, მე იმედი მაქვს სინიდიისა და დეკლარაციული საქმეების მექანის ხალხის მოთხოვნილება და სურვილი; მივეცე მას დარიგება და დავაყენო ისეთ საიმედო გზაზედ, რომ აღვოკატი საჭირო აღარ დარჩეს მისთვის და მომეტებულს ხარჯს ასცილდეს. შასს შრომისათვის მოვითხოვ ზომიერს.

ძალ. ას. სიმონ ივანეს ძე მესხი.

გიგლიოზგაზიული განცხადება

ისეილება თფილისში, ქვეთიმე ხელაძის სტამბაში, ხანის ქუჩაზედ, ბებუთოვის სახლებში:

- 1. — სამხარელო წიგნი, შედგენილი კნ. ბარბარე ჯორჯაჯისაგან. ფასი ერთი მინეთი.
- 2. — ბუნების კარი, სასწავლებელი ჩიგნი; შედგენილი იაკობ ზოგებაშვილისაგან. ფასი ცამეტი შაური.
- 3. — ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, შედგენილი იაკობ ზოგებაშვილისაგან. ფასი ერთი შაური.
- 4. — საახალწლო ხუმრობა, აკ. წერეთლისა. ფასი ხუთი შაური.
- 5. — ლექსები სახალხო სიმღერისაგან შედგენილი პეტრ. შმიკაშვილისაგან. გამოცემული სტეფ. ზარაფოვისა. ფასი ერთი შაური.
- 6. — ჩიგული პრაქტიკი იბორძენე სიკურისაგან, თქმული საბა მრბელიანისაგან გამოცემული სტეფ. ზარაფოვისა. ფასი ერთი შაური.
- 7. — ლექსები და ანდაზები, შეკრებილი რაფ. პრისთავის და ილ. შავჭავჭავაძისაგან, გამოცემული ი. მელიქიშვილის და ქვეთიმე ხელაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
- 8. — ლოცვანი საყოველთაო, გამოცემული ქვეთიმე ხელაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
- 9. — ბეჟანიანი, გამოცემული ი. ნერსესიანისა და არ. ძალანდაძისა. ფასი სამი შაური.
- 10. — ალექსიანი, გამოც. ი. ნერსესიანისა და არ. ძალანდაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
- 11. — მალ-ვაჟიანი, იმევე პირთა გამოცემული. ფასი ერთი შაური.
- 12. — შმინ და მარინეს წამება და აბრამიანი. მთიევე. გამოცე. ფასი შაური.
- 13. — დიდი მოურავი, ტრაგედია, თხზ. ანტონ შურცელაძისა. ფასი ერთი მინეთი.
- 14. — ბუთინის-დედის ბროშურა, სასოფლო სესხებითი (ანუ ვასხებითი) ამხანაგობანი. ფასი ექვსი შაური.
- 15. — სიბრძნე სიკურის წიგნი. სრული გამოცე. პეტრე შმიკაშვილისაგან. ფასი ათი შაური.
- 16. — დავითიანი, (ანუ ბურამიანი) თხზ. დავით ბურამიშვილისა. წიგნი პირველი. ფასი ათი შაური.
- 17. — ბრიგოლ მრბელიანის ლექსები, გამოცე. პეტ. შმიკაშვილისა, ფასი ათი შაური.
- 18. — ჩვენებური საქმის ბოლო, მოთხრობა ან. შურცელაძისა. ფასი ორი აბაზი.
- 19. — მარგმანი საამურთა საკითხავთა, თარგმნილი და გამოცემული ქართველის ქალებსაგან. ფასი ორი აბაზი.
- 20. — ბიორგი მრისთავის თხზულებანი, ფასი ორი წიგნისა სამი აბაზი.
- 21. — ბავშვების მოვლა, კომიქსა. ფასი ათი შაური.
- 22. — შურნალის „ქრებული“ ნომრები. მითო წიგნის ფასი ათი შაური.
- 23. — შურნალის „ციკარი“ ნომრები. მითო წიგნის, ფასი ხუთი შაური.

ბარეშე ქალაქებში, ანუ სოფლებში, ვისაც სურს ამ წიგნების დაბარება, უნდა გამოიწეროს ამ აღრესით:

Въ Тифлисъ, Типографіи Еф. Хеладзе, на Ханской улицѣ, въ домѣ Бѣбутова.